

I. INTRODUCERE

Legea Educației Naționale prevede la art. 82, alin. 1) faptul că „ Elevii de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat pot beneficia de burse de performanță, de burse de merit, de burse de studiu și de burse de ajutor social.”, iar art. 3 din Ordinul 5576/2011, cu modificările și completările ulterioare, privind criteriile generale de acordare a burselor din învățământul preuniversitar de stat stipulează că „ Bursele se acordă din bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale de care aparțin unitățile de învățământ preuniversitar, potrivit prevederilor art.105 alin.(2) din Legea educației naționale nr.1/2011”. Cu toate acestea, nu există un prag minim pentru sumele acordate, ceea ce oferă consiliilor locale posibilitatea de a acorda suma infime, în acele cazuri în care aleg să finanțeze bursele. Considerăm că este necesară o intervenție în sensul reglementării nu doar a obligativității, dar și a unei sume minime pentru acordarea burselor, atât pentru a veni în sprijinul elevilor defavorizați, cât și pentru a stimula elevii să fie mai competitivi în sala de clasă, dar și să se implice în activități extrașcolare.

II. NEVOIA IDENTIFICATĂ

i.Contextul inechității educației

Conform Legii Educației Naționale, educația este o prioritate națională care urmărește dezvoltarea liberă și armonioasă a individului, dar și încurajarea participării active în societate și asigurarea incluziunii sociale și pe piața muncii. Cu toate acestea, elevii înfruntă zilnic probleme cauzate de lipsa echității din sistem. Echitatea în educație a fost de-a lungul timpului definită de mai multe organizații din domeniu în moduri diferite. De exemplu, din perspectiva Convenției cu privire la drepturile copilului, echitatea poate fi definită ca fiind “dreptul tuturor copiilor de a se dezvolta și de a-și atinge întregul potențial, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau altă opinie, de naționalitate, apartenență etnică sau originea socială, de situația materială, incapacitatea fizică, de statutul la naștere sau de statutul dobândit al copilului ori al părinților sau al reprezentanților legali ai acestuia.” Totuși, toate organizațiile care activează în acest domeniu sunt de acord cu faptul că un sistem educațional echitabil este de dorit, deoarece echitatea urmărește redistribuirea resurselor și a serviciilor astfel încât persoanele care au mai puțin să primească mai mult pentru a putea fi reduse decalajele.

Există studii care ilustrează faptul că economiile care investesc în capitalul uman reușesc să inoveze și să absoarbă inovația într-un ritm mult mai accelerat decât economiile care nu o fac, ceea ce face ca aceste economii să crească tot mai mult pe termen mediu și lung. Pornind de la premisa că sprijinirea dezvoltării sistemului educațional, astfel încât acesta să răspundă cerințelor de actualitate, dar și să permită incluziunea a unui procent cât mai ridicat de copii în vederea atingerii dezideratului unei societăți prospere, ar trebui să constituie o prioritate pentru Parlamentul României, dorim să punctăm o serie de aspecte îngrijorătoare, care impun măsuri urgente.

Inechitatea în educație are ca efect creșterea ratelor de părăsire timpurie a școlii. Rata de părăsire timpurie a școlii în cazul tinerilor a crescut într-un mod alarmant de la 17,5% în 2013, la aproximativ 19,1% statisticile din 2015. Este lesne de înțeles de ce statisticile ce relevă această ascensiune sunt alarmante, când ne gândim că în primul trimestru al anului 2016 doar aproximativ 2600 de tineri cu vârste între 15-24 fără școală absolvită au reușit să se integreze pe piața muncii, iar ratele șomajului sunt în corelație cu cele ale abandonului școlar. Mai mult decât atât, gradul de cuprindere în învățământ a populației de vârstă școlară, în anul școlar 2015-2016, a fost de 91,8% în cazul categoriei 6-10 ani, 89,7% pentru copii de 11-14 ani și 78,3% în cazul tinerilor de 15-18 ani, fapt ce situează un număr semnificativ de copii în afara sistemului de învățământ.

În plus, în ceea ce privește zonele rurale, acestea au înregistrat o rată semnificativ mai mare a părăsirii timpurii a școlii, de 26,6%, în comparație cu cele urbane (6,2 % în municipii, 17,4 % în orașe și suburbii). Aceste statistici pot fi atribuite unor aspecte precum lipsa de accesibilitate și calitate a serviciilor de educație, gradul redus de instruire a profesorilor, dar și dotările precare ale școlilor, însă una dintre cele mai răspândite cauze o reprezintă nivelul scăzut de trai, care nu le permite elevilor să își continue cursurile, aceștia fiind nevoiți să se angajeze pentru a contribui la venitul familiei. Aceeași situație financiară instabilă a mediului familial poate justifica, de asemenea, concentrarea unei rate ridicate de părăsire timpurie a școlii în rândul romilor. Astfel, 14% dintre cetățenii de etnie romă din cincimea cea mai săracă a societății nu au fost niciodată la școală (față de 1,6% dintre non-romi).

ii. Bursa ca stimulent

Bursele pot reprezenta un stimulent pentru elevi în condițiile în care sistemul educațional românesc a eșuat în identificarea și implementarea unei strategii naționale care să asigure competitivitatea educațională și atracția față de școală a beneficiarului direct al acesteia. Desigur, intervenția nu ar trebui să se limiteze la acordarea de burse și milităm pentru conceperea unor măsuri prin care școala să satisfacă în mod real nevoile elevilor, însă credem cu tărie că acesta este un prim pas în direcția potrivită.

Nu putem miza pe mediul de acasă ca factor stimulent pentru elevi, în contextul în care mulți dintre aceștia provin de familii cu un nivel scăzut de educație. Procentul copiilor ai căror părinți au absolvit zece clase sau mai puțin este de 32% în România, în comparație cu media europeană de 14%.

Concludente în evidențierea rezultatelor slabe ale elevilor români sunt testele PISA, care se desfășoară o dată la trei ani și arată nivelul elevilor de 15-16 ani la citire și matematică. În luna aprilie 2015, un număr de 5.103 elevi români cu vârste cuprinse între 15 ani și 3 luni și 16 ani și 2 luni la acea dată, din 185 de școli, au susținut testarea PISA. Elevii au avut la

dispoziție două ore pentru a rezolva subiectele structurate pe trei domenii: Științe ale naturii, Matematică și Citire/Lectură. Deși aceste subiecte presupuneau un nivel minim de cunoștințe, de altfel extrem de relevante în viața cotidiană, România s-a situat penultima din Europa și sub mediile OECD la toate cele trei domenii. Rezultatele acestor teste au relevat faptul că România nu stă mai bine nici la rata rezilienței, procentul elevilor proveniți din sfertul cel mai defavorizat, care au înregistrat rezultate în primul sfert a fost doar de 11,3%, în comparație cu media europeană de 24%.

Analizând situația acordării bursei școlare în județele țării, putem face o comparație între rata promovabilității în cadrul examenului de Bacalaureat în anul 2016 din județele în care conducătorii instituțiilor administrative-teritoriale nu conștientizează importanța bursei școlare, județe precum: Bihor cu rata de promovabilitate de 58%, Satu Mare cu 66,7%, Vaslui cu 69,6% sau Gorj 54,50%, și județele situate în topul acestui clasament, precum: Cluj-Napoca, cu rata de promovabilitate de 83,32% și o valoare a bursei de merit de 90 lei/luna, Bacău, cu 78,4% și o valoare a bursei de 100 de lei/luna sau Municipiul București, sectorul 4 cu o promovabilitate de 76% și burse de merit încuquantum de 350 lei/luna. Urmărind evoluția acestor județe, am constatat faptul că, din punct de vedere al ratei de promovabilitate la Bacalaureat, raportul dintre acestea a rămas același: Bihor cu rata de promovabilitate de 69%, Satu Mare cu 72,8%, Vaslui cu 75,6% sau Gorj 58,40%, și județele care consideră bursele școlare o prioritate: Cluj-Napoca, cu rata de promovabilitate de 82,8% Bacău, cu 83,5% Municipiul București, sectorul 4 cu o promovabilitate de 82,1%.

III. SITUAȚIA ACORDĂRII BURSELOR LA NIVEL NAȚIONAL

Datele utilizate în analiză au fost furnizate de către consiliile județene ale elevilor, fiind accesate de acestea prin intermediul unor solicitări în baza Legii 544/ 2001 privind liberul acces la informații de interes public. În acest sens, consiliilor locale de la nivelul fiecărui județ le-au fost solicitate informații privind numărul, cuantumul, cât și criteriile de acordare pentru cele 4 tipuri de burse prevăzute la art. 82, alin. 1) din Legea Educației Naționale. Pe baza acestor date s-a dorit identificarea procentului de elevi care beneficiază de burse în contextul actual, în scopul previzionării numărului de beneficiari la nivel național în eventualitatea aprobării acestei propuneri. Statistica națională cuprinde date colectate din 31 de județe și din municipiul București, acestea fiind unitățile administrativ-teritoriale în care gradul de transparență al autorităților locale a fost suficient de ridicat pentru a permite colectarea de informații dintre-un număr semnificativ de localități, în special mediul urban, unde există un număr mai mare de unități de învățământ și, implicit, un număr mai mare de potențiali beneficiari ai acestor burse. Este de reținut faptul că aplicarea criteriilor de acordare a bursei, stipulate în OMECTS 5576/ 2011, nu este întotdeauna întocmai, plaja beneficiarilor fiind de multe ori restrânsă prin hotărâri ale consiliului local. În consecință, estimăm că, în realitate, numărul elevilor eligibili pentru această formă de sprijin material este mai mare decât rezultatul studiului.

Județ	Total elevi	Total burse	Procentaj	Socială	Procentaj	Merit	Procentaj	Performanță	Procentaj	Studiu	Procentaj
Arad	52564	6474	12,32%	2059	3,92%	4111	7,82%	120	0,23%	184	0,35%
Argeș	76221	2684	3,52%	1273	1,67%	1169	1,53%	83	0,11%	159	0,21%
Bacău	82802	877	1,06%	442	0,53%	126	0,15%	13	0,02%	296	0,36%
Bihor	77825	40	0,05%	0	0,00%	40	0,05%	0	0,00%	0	0,00%
Botoșani	59605	1654	2,77%	775	1,30%	489	0,82%	127	0,21%	263	0,44%
Brăila	66875	384	0,57%	115	0,17%	198	0,30%	43	0,06%	28	0,04%
Brașov	39808	14146	35,54%	2634	6,62%	11052	27,76%	26	0,07%	434	1,09%
Călărași	35137	926	2,64%	548	1,56%	280	0,80%	0	0,00%	98	0,28%
Caraș Severin	36618	1360	3,71%	741	2,02%	609	1,66%	9	0,02%	1	0,00%
Cluj	77024	15274	19,83%	3197	4,15%	11219	14,57%	231	0,30%	627	0,81%
Constanța	93142	15378	16,51%	993	1,07%	13997	15,03%	104	0,11%	284	0,30%
Covasna	27486	908	3,30%	403	1,47%	485	1,76%	5	0,02%	15	0,05%
Dâmbovița	60514	3860	6,38%	2734	4,52%	1115	1,84%	11	0,02%	0	0,00%
Galați	70916	5527	7,79%	560	0,79%	4872	6,87%	68	0,10%	27	0,04%
Giurgiu	30514	674	2,21%	470	1,54%	198	0,65%	0	0,00%	6	0,02%
Hunedoara	53128	8714	16,40%	5762	10,85%	2343	4,41%	169	0,32%	440	0,83%
Ialomița	33010	1409	4,27%	676	2,05%	639	1,94%	5	0,02%	89	0,27%
Iași	113560	1675	1,47%	1142	1,01%	478	0,42%	0	0,00%	55	0,05%
Ilfov	38050	1141	3,00%	529	1,39%	530	1,39%	1	0,00%	81	0,21%
Maramureș	61491	193	0,31%	163	0,27%	19	0,03%	0	0,00%	11	0,02%
Mehedinți	32712	2469	7,55%	1597	4,88%	746	2,28%	27	0,08%	99	0,30%
Neamț	63818	4058	6,36%	3482	5,46%	370	0,58%	34	0,05%	172	0,27%
Olt	54451	204	0,37%	204	0,37%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%

Prahova	94440	4812	5,10%	3035	3,21%	1345	1,42%	102	0,11%	330	0,35%
Sălaj	30067	1507	5,01%	739	2,46%	437	1,45%	36	0,12%	295	0,98%
Sibiu	51576	14215	27,56%	5436	10,54%	8029	15,57%	88	0,17%	662	1,28%
Suceava	99332	1810	1,82%	867	0,87%	493	0,50%	135	0,14%	315	0,32%
Teleorman	40704	6195	15,22%	2195	5,39%	2890	7,10%	1110	2,73%	0	0,00%
Tulcea	26398	1958	7,42%	326	1,23%	1502	5,69%	54	0,20%	76	0,29%
Vâlcea	59823	2488	4,16%	1251	2,09%	579	0,97%	363	0,61%	295	0,49%
Vrancea	42485	716	1,69%	150	0,35%	538	1,27%	14	0,03%	14	0,03%
București	219269	54697	24,95%	13597	6,20%	30274	13,81%	5269	2,40%	5557	2,53%
TOTAL	2001365	178427	8,92%	58095	2,90%	101172	5,06%	8247	0,41%	10913	0,55%

IV. IMPACTUL BUGETAR

Considerăm că nevoile financiare ale elevilor nu sunt constante, ci depind direct proporțional de situația economică a țării. Astfel, noi propunem calculul cuantumului pentru fiecare dintre cele patru tipuri de bursă ca fiind un procentaj din salariul minim net pe economie.

Conform studiilor efectuate de către Institutul Național de Statistică în anul 2016, suma medie cheltuită lunar într-o gospodărie pentru alimente și utilități însumează 970 lei. Considerând media de 2,6 persoane într-o gospodărie, ajungem la concluzia că este nevoie de aproximativ 375 de lei pentru a împlini nevoile minime de trai. În consecință, dat fiind scopul bursei sociale de a asigura condiții minime de subzistență, propunem ca suma acordată pentru fiecare elev eligibil, pe lună, să fie echivalentul a aproximativ 350 de lei, adică 30% din salariul minim net pe economie (procentaj raportat la suma de 1162 lei pentru anul 2018).

Consultând modul acordării bursei în învățământul superior, opinăm că bursele ar trebui să crească progresiv în sensul bursă socială, bursă de studiu, bursă de merit, bursă de performanță. Suntem de părere că 2,5 procente reprezintă diferența minimă care, totodată, să acționeze și ca un factor motivant pentru elevi.

Ținând cont de grupul țintă al fiecărui tip de bursă, propunem următoarele sume:

- bursa socială: lunar, 30% din salariul minim net pe economie;
- bursa de studiu: lunar, 32,5% din salariul minim net pe economie;
- bursa de merit: lunar, 35% din salariul minim net pe economie;
- bursa de performanță: lunar, 37,5% din salariul minim net pe economie.

V. AMENDAMENT

Introducerea obligativității acordării de burse pentru elevi poate contribui în mod semnificativ la satisfacerea unor nevoi ale elevilor, precum competitivitatea și echitatea, dar și la diminuarea unor probleme sistemice, precum rata alarmantă a părăsirii timpurii a școlii sau promovabilitate scăzută la un examen de nivel mediu, Bacalaureatul. În consecință, propunem modificarea Legii Educației Naționale după cum urmează:

Articol	Text inițial	Text propus
Art. 82, alin. 1)	Elevii de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat pot beneficia de burse de performanță, de burse de merit, de burse de studiu și de burse de ajutor social.	Elevii de la cursurile cu frecvență din învățământul preuniversitar de stat beneficiază lunar de burse de performanță, de burse de merit, de burse de studiu și de burse de ajutor social.
<i>Art.82, alin. 2) *se introduce un nou alineat, imediat după alineatul 1)*</i>		Cuantumul minim al bursei de performanță, al bursei de merit, al bursei de studiu și al bursei de ajutor social se stabilesc anual prin hotărâre de guvern.